

JENIFER WYDERKA*

Uniwersytet Wrocławski

ORCID: 0000-0003-2358-8209

Specyfika formatu *Jersey Shore*

Characteristics of the *Jersey Shore* format

CYTOWANIE

Wyderka Jenifer (2019). *Specyfika formatu Jersey Shore*. „Studia Krytyczne” Nr 8: 115–135.

ABSTRAKT

Celem niniejszego artykułu jest charakterystyka formatu *Jersey Shore* oraz zbadanie jego odbioru wśród grup fokusowych. Analizie w szczególności zostały poddane: aspekt etyczny formatu oraz jego rola zarówno w funkcjonowaniu jednostki, jak i grupy odbiorców. Badania przeprowadzone przy pomocy metody wywiadu grupowego (FGI) na dwóch grupach studentów opierają się na trzech obszarach badawczych, które określają stosunek respondentów do formatu *Jersey Shore*, badają poziom identyfikacji studentów z zaprezentowanymi zachowaniami uczestników reality show oraz umożliwiają zlokalizowanie omawianego programu między kreacją programu a rzeczywistością, a także badają wrażliwość widzów i ich poczucie etyki w odniesieniu do formatu *Jersey Shore*. Badania pomagają określić specyfikę programu, definiując ją na podstawie osobistych odczuć respondentów, których istotnymi konkluzjami zdaje się być wspólna refleksja nad fenomenem formatu oraz jego przyszłością.

SŁOWA KLUCZOWE

Reality TV, Jersey Shore, wzorce zachowań, seks, obsceniczność

ABSTRACT

The purpose of this article is to define the *Jersey Shore* format and to examine its reception among focus groups. In particular, the analysis covered the ethical aspect of the format and its role in the functioning of the individual as well as the group of recipients. Research conducted with the help of the group interview method (FGI) on two groups of students is based on three research areas that determine respondents' attitude to the *Jersey Shore* format, examine the level of student identification with presented behaviors of reality show participants and enable locating the discussed reality between program creation and reality, and also examine the viewers' sensitivity and their sense of ethics in relation to the *Jersey Shore* format. The research helps determine the specificity of the program, defining it on the basis of personal emotions of the respondents, whose

* Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Wrocławski, Plac Uniwersytecki 9/13, 50-137 Wrocław; e-mail: jennywyderka@gmail.com

important conclusions seem to be a common reflection on the phenomenon of the format and its future.

KEY WORDS

Reality TV, *Jersey Shore*, patterns of behaviour, sex, obscenity.

Wstęp

Reality TV to bardzo ogólna kategoria, obejmująca szeroki zakres programów rozrywkowych, wbrew pozorom nie do końca tożsamy pod względem struktury, tworząc jej unikalny hybrydowy charakter. Dlatego też segment ten staje się kłopotliwy podczas próby jego szczegółowej i starannej klasyfikacji (Kavka 2012: 1–2). Dodatkowo gatunek ze względu na swoją konwencję, wzbudza kontrowersje, co skutkuje stworzeniem ogromnej przestrzeni, w której zlokalizować można nie tylko treść programu, ale także liczne dyskursy w formach debat, forów dyskusyjnych czy publikacjach w prasie brukowej (Kavka 2012: 2–3). Specyfikę formatu *Jersey Shore* należy więc traktować nie tylko jako analizę jego formy i treści, ale również zbadanie jego otoczenia, rozumiejąc przez to badania nad odbiorem oraz refleksje na temat konsekwencji wynikających z emisji *reality show*.

W niniejszym artykule próba ujęcia specyfiki formatu składa się z dwóch części. Pierwsza część, teoretyczna, w oparciu o literaturę, nakreśla charakter tego konkretnego formatu. W tym celu wyodrębnione zostają istotne aspekty *show*, takie jak funkcjonowanie etyki w formacie *Jersey Shore*, podjęte z uwagi na kontrowersyjną treść oraz przybliżenie roli wybranych aspektów, za czym idzie rozważenie potencjalnych konsekwencji emisji programów tego typu.

Wyżej wymienione aspekty zostały wyselekcjonowane ze względu na swoją naturę powiązania z tematem artykułu. Specyfika formatu opiera się w dużej mierze na skandalicznych treściach, które wywołały ożywioną dyskusję wśród opinii publicznej. Rozdział o problemie funkcjonowania etyki w *reality show* służy zrozumieniu generowania skandali w formacie *Jersey Shore*. Chcąc lepiej zrozumieć wyżej wspomniane otoczenie tego segmentu w pracy znalazł się rozdział analizujący konsekwencje emisji programu dla jego widzów – jako poszczególnych jednostek i ogółu grupy odbiorców. Druga część skupiona jest wokół wiedzy empirycznej, pozyskanej w wyniku przeprowadzonych badań naukowych. Część empiryczna pracy znacznie bardziej przybliżyła do osiągnięcia efektywnego celu tekstu, którym jest określenie specyfiki formatu *Jersey Shore*. Ponadto badania naukowe doprowadzają do nowych wniosków, które poruszają aspekty wcześniej nie brane pod uwagę, pomagają w uchwyceniu nie tylko treści formatu, ale także skupieniu się na percepcji widzów i ich konkluzjach. Badania przeprowadzone są za pomocą metody FGI,

czyli wywiadu grup fokusowych. Taka metoda pozwala na zbudowanie subiektywnego ze względu na charakter grup badawczych, ale zarazem poszerzonego o szczegóły i odczucia obrazu omawianego *reality show*.

„Tak się robi w Jersey” – obraz skandalicznego *reality show*

Podczas próby interpretacji treści prezentowanej w różnych edycjach programu, nasuwają się konkluzje budujące wyobrażenie funkcjonowania powtarzających się w nim schematów, które zdają się być filarami konwencji tego formatu. Aby dotknąć istoty owego *reality show*, w tym rozdziale otwierającym część teoretyczną mojej pracy, wyszczególniam znamienne cechy formatu *Jersey Shore* oraz przedstawiam konwencje programu, analizując jego wewnętrzną strukturę.

Aby bliżej określić naturę formatu *Jersey Shore* posłużę się definicją, która określa segment *Reality TV* jako popularną telewizję faktograficzną, znajdującą się na pograniczu dokumentu, rozrywki i dramatu (Hill 2005: 2).

Format *Jersey Shore* zdaje się faktycznie łączyć powyższej wymienione elementy. Trudno natomiast nie dostrzec przeważającej roli dramatu w programie, polegającej na ciągłym budowaniu napięcia kończącego się momentem kulminacyjnym, najczęściej wielkim skandalem. Dramaturgia w formacie zdaje się być generowana naturalnie poprzez temperament uczestników i eskalowana przez zagospodarowanie odpowiedniej przestrzeni na jego ekspresję, wpisaną w konwencje programu. Producenci stwarzają uczestnikom idealne warunki do ciągłej zabawy, której towarzyszą upojenia alkoholowe i wielkie emocje.

Analizując schematy funkcjonujące w formacie *Jersey Shore*, niemalże w każdym odcinku można zauważyć pewien moment kulminacyjny, który daje upust silnym emocjom towarzyszącym uczestnikom. W takich sytuacjach często dochodzi do agresji słownej lub fizycznej, a także zbliżeń seksualnych między uczestnikami programu. Do sytuacji postrzeganych jako skandaliczne dochodzi często w wyniku funkcjonowania ekipy w iluzji nieistniejących zasad, *notabene* nie tylko takich obowiązujących ich jako uczestników programu, ale też podstawowych zasad etycznych czy moralnych, obowiązujących nas jako ludzi. Podczas całonocnej zabawy, często tłumacząc się upojeniem alkoholowym uczestnicy programu doprowadzają do transgresji ogólnie przyjętych norm względem drugiego człowieka. Co wzbudza największą kontrowersję, a wręcz panikę moralną wśród opinii publicznej (Thompson 1998).

Skandaliczne jest nie tylko zachowanie uczestników, ale również język którym się posługują. Pojmując język jako nośnik wyznawanych wartości i jako wartość samą w sobie zwraca się na niego szczególną uwagę (Bralczyk, Majkowska 2000: 43–44). Media natomiast wedle współczesnych trendów odbiegają od dbania o poprawność językową na

rzecz uatrakcyjnienia treści slangiem czy wulgaryzmami, z czego to drugie uważa się za najbardziej nieprzyzwoite i kontrowersyjne. Ordynarne zwroty burzą ogólne poczucie estetyki programu, a przede wszystkim mogą obrażać uczucia uczestników programu i widzów (Bralczyk, Majkowska 2000: 112).

W konwencji programu mieszczą się nie tylko ściśle określone modele zachowań oraz wzorce postępowania, wytyczne obejmują nawet wygląd bohaterów programu. Każdy z uczestników musi spełniać pewne wyznaczone standardy, wśród literatury przedmiotu można nawet natknąć się choćby na określone typy męskich fryzur obowiązujących w programie (Sorentino, Mills 2010: 27–29). Bohaterowie muszą spełniać inne wymogi, przede wszystkim ich ciało powinno być zadbane, wręcz wyidealizowane. Mężczyźni powinni być wysportowani, ponadto w grę wchodzi ostra opalenizna i wszelkie zabiegi upiększające urodę, tj. depilacja ciała, nawilżona skóra, brak oznak starzenia się itp. Kobiety z kolei przedstawione są jako istoty daleko odbiegające od naturalnego piękna, które muszą mieścić się w ściśle określonych kryteriach mężczyzn (Sorentino, Mills 2010: 107). Definiują je sztuczne rzęsy, paznokcie i włosy. Ubiór uczestników programu przeważnie jest skąpy, zarówno kobiety, jak i mężczyźni głównie występują w strojach kąpielowych lub odzieży odkrywającej znaczną część ciała. W niektórych odcinkach widzowie mogą nawet natknąć się na całkowicie nagich uczestników programu.

Wobec powyższego warto zastanowić się nad tym, dlaczego uczestnicy programu ściśle stosują się do wytycznych producentów chcąc wpasować się w konwencje formatu *Jersey Shore*, nawet jeśli jest ona nie do końca tożsama z wartościami bohaterów. Jak stwierdza Maria Gołaszewska, chęć zaistnienia jest dla człowieka czymś naturalnym, natomiast w dobie mediów masowych, taka tendencja ma szczególny wyraz. Ponieważ już nie chodzi o to, żeby być dostrzeganym przez resztę społeczeństwa, ale o to, żeby być sławnym i cieszyć się jak największą popularnością. W efekcie rośnie pragnienie sukcesu, aby go osiągnąć, ludzie są w stanie wiele zrobić, czasami niezależnie od swoich faktycznych cech charakteru i tego, czym kierowali się na początku tej drogi (Gołaszewska 1999: 40).

Pomimo licznych kontrowersji względem lansowania przez producentów wulgarnej i nagannej pod względem moralnym konwencji formatu, ten okazał się wielkim sukcesem stacji. Premierowy odcinek *Jersey Shore* wyemitowany na antenie MTV 3 grudnia 2009 roku obejrzało 1,375 mln widzów a pod koniec sezonu format zyskał popularność na poziomie 4,83 mln widzów (Seidman 2010). Warto zastanowić się nad tym fenomenem.

Przypomnijmy ogólną konwencje *reality show*, która zakłada śledzenie losów uczestników w nawet najbardziej intymnych momentach. Kamera towarzyszy bohaterom programu, kiedy są w łazience, kłócą się, płaczą czy uprawiają seks. To aspekty życia, którymi na co dzień nikt

nie dzieli się z innymi i to właśnie dlatego mogą one stać się wyjątkowo atrakcyjne dla widza. W tym kontekście ludzi można określić jako istoty lubiące podglądać rzeczywistość, a w szczególności relacje i sytuacje, które są nam nieznane i dotyczą innych osób, po to aby między innymi zaspokoić swoją ciekawość (Kozłowska 2006: 91).

Po pewnym czasie w widzach formatu *Jersey Shore* rodzi się coś więcej niż ciekawość, po wielu godzinach spędzonych przed telewizorem odbiorcy przywiązują się do uczestników programu. W rezultacie tworzy się tak zwana bliskość na dystans (Kozłowska 2006: 136). W przypadku relacji bezpośrednich mamy do czynienia z czerpaniem obopólnych korzyści, polega to na swobodnym przepływie informacji oraz okazywaniu sobie bliskości. Efektem może być satysfakcja z tego typu kontaktów oraz budowanie więzi. Wedle Johna T. Thompsona (2001: 210–219) wraz z rozwojem mediów bliskość możemy wygenerować w inny sposób. W dobie telewizji i Internetu możemy nawiązać bliskość z bohaterami, z którymi nigdy nie wchodziliśmy w kontakty bezpośrednie. Poprzez towarzyszenie uczestnikom programu podczas ich codziennych perypetii powstaje więź między odbiorcą a bohaterem *reality show*.

W tej szczególnej relacji odbiorca może cieszyć się z korzyści czerpanych z tejże interakcji, mając poczucie satysfakcji i zapewniając sobie doznania emocjonalne, które towarzyszą nam w trakcie bezpośrednich kontaktów. Co ważniejsze, w tej formie interakcji nie trzeba się angażować w obustronne zobowiązania. Natomiast to wszystko dzieje się tylko w wyobraźni odbiorcy i dotyczy jego osobistych przeżyć, brak tutaj kontaktu fizycznego czy – co ważniejsze – sprzężenia zwrotnego z drugiej strony (Kozłowska 2006: 136). Wytwarzana bliskość na dystans nigdy nie będzie tym samym, co bezpośredni kontakt z drugim człowiekiem, ale coraz częściej jest używana jako łatwiejsza alternatywa w kontaktach międzyludzkich. Tak też producenci *Reality TV* korzystają z nowo powstałych form relacji i sprawiają, że osoby znane z ekranów telewizorów stają się bliskie widzom i angażują ich emocjonalnie. Dramat bohaterów staje się ważnym wydarzeniem dla odbiorców. Nawiązuje się rodzaj empatii i zrozumienia, powstaje przekonanie, że bohater jest nam bliski. Ponadto większość badanych deklaruje, że ogląda *Reality TV* między innymi dlatego, że jest to dla nich podstawa interakcji społecznych (Papacharissi, Mendelson 2007: 367).

Pomimo uzyskanej sympatii widzów format *Jersey Shore* nadal jest mocno krytykowany za swój przekaz. Pierwszym poważnym skandalem w programie stało się zwrócenie uwagi opinii publicznej na kontrowersyjną treść programu utrwalającą etniczne amerykańskie stereotypy dotyczące dyskryminacji rasowej (Sastre 2014: 356–358) Z upływem czasu dopatrzoneo się więcej aspektów mających negatywne przesłanie. Misha Kavka (2015: 101) określił *Jersey Shore* synonimem intelektualnego ubóstwa i domniemanej pustki moralnej współczesnego młodego pokolenia.

Mimo tak nieskomplikowanej w odbiorze treści, program postrzegany jest niczym produkcja przewodząca wiele idei i promujący niestosowne i nieetyczne zachowania. Mark Sherry i Katie Martin (2015: 1271) ujmują idee programu jako propagandę neoliberalnego, hedonistycznego, pobłażliwego oraz konsumpcyjnego stylu życia. Szczególnie znamienne jest przedstawienie przez tych autorów ekipy jako osób dążących do zaspokojenia jedynie prymitywnych potrzeb, gdzie priorytetem staje się pójście na siłownię czy solarium. Treść programu jest określona tutaj jako nośnik seksistowskich przesłanek i propagowanie błęgiego stylu życia przesyconego nadmiernym spożywaniem alkoholu. Autorzy skłaniają się ku stwierdzeniu, iż cały program jest nieprawdziwy i za bardzo przesadzony. *Reality show* zostaje nawet porównane do wraku pociągu, który kochają miliony widzów (Sherry, Martin 2015: 1279).

Program *Jersey Shore* przedstawiono także w ujęciu satyrycznym, karykaturalnym, skłaniając tym samym widzów do refleksji. Rysunkowa wersja *Ekipy z New Jersey* pojawiła się w jednym z odcinków popularnego serialu rysunkowego dla dorosłych *South Park* (odcinek *It's a Jersey Thing*, sezon 17., odcinek 9.), w całości poświęconemu charakterystyce społeczności, jaką tworzą uczestnicy omawianego *reality show*. Dodatkowo twórcy serialu zwrócili uwagę na zjawisko popularyzacji *społeczności Jersey Shore* oraz procesu przenikania jego specyfiki w życie reszty społeczeństwa. Cechy poszczególnych postaci zostały ukazane w niekonwencjonalny sposób, uwypuklając wszelkie znamienne cechy bohaterów *show*.

Postacie z formatu *Jersey Shore* zostały tam ujęte jako odrębna społeczność – rządząca się swoimi prawami, połączona specyficznym wyglądem i sposobem bycia. W odcinku ukazano kontrastowe różnice pomiędzy przeciętnymi mieszkańcami miasteczka, gdzie toczy się akcja serialu, a *ludźmi z Jersey*. Jest to szczególnie widoczne podczas jednej z początkowych scen odcinka, gdzie nowi mieszkańcy New Jersey zostali zaproszeni na kolację do rodziny z *South Park*. Między nowymi sąsiadami dochodzi do sprzeczki, kobiety wzajemnie wymieniły się spostrzeżeniami na temat swojego wyglądu, natomiast kobieta z *Jersey* słysząc komentarz dotyczący jej szeroko rozstawionych oczu, traci nad sobą panowanie. Dochodzi również to agresji fizycznej i wulgarnych wyzwisk pod adresem nowo poznanej koleżanki. Kobieta swoje zachowanie usprawiedliwia obowiązującą konwencją programu, wypowiadając znamienne słowa „Tak się robi w Jersey”. Taki rodzaj ekspresji faktycznie zdaje się być charakterystyczny dla uczestników *Jersey Shore*. Bohaterowie *show* postawieni w potencjalnie stresujących sytuacjach eskalują emocje i wyrażają je w agresywny sposób, przez co format ten charakteryzuje się niezwykle wysokim poziomem agresji fizycznej (Coyne, Robinson, Nelson 2010: 282–298).

Twórcy serialu nawiązali również do uważanej za swoisty symbol formatu Nicole „Snooki” Polizzi, czyli popularnej autentycznej postaci z *Jer-*

sey Shore, znanej ze swojego nagannego zachowania i stroju. W *South Park* postać ta ukazana jest jako bliżej nie określony stwór, jego pochodzenie jest nieznane, ale z pewnością nie jest on człowiekiem, pozbawiony jest bowiem ludzkich cech. Jego cechą charakterystyczną jest to, że potrafi wypowiedzieć tylko kilka słów w zrozumiałym dla człowieka języku, a tyczą się one silnego popędu seksualnego. Mieszkańcy, którzy znaleźli „Snooki” w opuszczonym budynku, są przerażeni jej wyglądem i zachowaniem. Stwór usiłuje wykorzystać seksualnie każdą postać znajdującą się w jej zasięgu.

Nicole uznać można za wizytówkę *Jersey Shore*, uczestniczka jako pierwsza w programie zaczęła budzić kontrowersje, już podczas pierwszego odcinka pierwszego sezonu produkcji jej zachowanie było nieprzyzwyczajone i wywołało kontrowersje, *notabene* było wręcz tożsame z zachowaniem kreatury przedstawionej w odcinku *South Park*. Choć z początku „Snooki” została odrzucona przez grupę, to sytuacja szybko się odwróciła. *Ekipa* wytworzyła swoją społeczność. Uczestnicy podobnie, jak w omawianym serialu, stali się specyficzną grupą młodych ludzi, którzy wykreowali nowy system relacji i wartości oparty na hedonistycznych przesłankach. *Ekipa z Jersey* rok po emisji pierwszego odcinka zyskała, pomimo bardzo krytycznych opinii, miano „najbardziej fascynujących ludzi roku” (Kavka 2015: 102).

Spółeczność Jersey Shore w odcinku *South Park*, jest traktowana przez głównych bohaterów serialu jako coś niepożądanego, wręcz uważana za swego rodzaju plagę czy chorobę, przed którą należy się bronić za wszelką cenę. Miasteczko *South Park* stara izolować się od charakterystycznej społeczności, aby ta nie przesiąknęła w ich szeregi i nie rozpowszechniła swojego zachowania. W ten sposób producenci serialu zwracają uwagę na istotny problem popularyzacji i lansowania zachowań oraz wartości zawartych w konwencji programu *Jersey Shore*. Postrzeganie transgresji norm moralnych tego formatu, jak i jego symbolu „Snooki” jako zagrożenia dla odbiorców, zdaje się być uzasadnione. Obraz *Ekipy z New Jersey* stworzony w serialu *South Park* w humorystyczny i karykaturalny sposób, umiejętnie nakreśla znamienne cechy *Jersey Shore*, zachęcając widza do refleksji, nie tylko nad samą istotą programu, ale również nad jego konsekwencjami. Prowadzi nas to do kwestii znaczenia wybranych aspektów amerykańskiego show.

Rola wybranych aspektów formatu

Programy formatu *Jersey Shore* odgrywają istotną rolę nie tylko w dostarczaniu rozrywki widzom, choć z założenia jest to jedna z ich podstawowych funkcji. Paradoksalnie, płytkie programy o grupie hedonistów, wzbogacone pakietem wulgaryzmów i agresji, mogą działać na swoich odbiorców kojąco, a czasami zmuszać do refleksji. *Reality show*, w którym z założenia mają występować osoby nie związane zawodowo

z aktorstwem, mają pozwolić widzom na utożsamienie się z uczestnikami i potwierdzenie tym samym ich modeli zachowań i systemu wartości (Laskowska 2012: 358). Wobec powyższego, w odbiorcach może wykształcić się namiastka poczucia integracji społecznej i przynależności grupowej. Z kolei to działanie powoduje oddalenie poczucie osamotnienia. Rozumując logicznie, wydaje się być naturalnym procesem, że po zidentyfikowaniu się z bohaterami *reality show* odbiorcy czują swego rodzaju więź opartą choćby na tożsamym zachowaniu w poszczególnych sytuacjach.

Pogłębiając analizę dotyczącą roli społecznej programów typu *Jersey Shore*, możemy natknąć się na szereg ich różnych funkcji. W tym rozdziale chcę nakreślić najistotniejsze moim zdaniem eufunkcje i dysfunkcje (Bartoszcze 2006: 62), czyli pożądane i niepożądane funkcje formatu *Jersey Shore*. Odwołać się tu można do typologii Denisa McQuaila (1994), która grupuje poniżej wymienione sposoby korzystania z mediów przez odbiorców.

Pierwszą z funkcji jest informacja – widzowie *reality show* szukają rady w sprawach praktycznych lub przy wyborze opinii i podejmowaniu decyzji. Przykładem tutaj może być proponowany sposób rozwiązywania konfliktów. W 9. odcinku 10. sezonu *Warsaw Shore*, kiedy to noc wcześniej dochodzi do bójki i potyczek słownych między dwiema uczestniczkami programu, następnego dnia w domu Ekipy z Warszawy pojawia się były uczestnik programu – „Trybsona”, który występuje tutaj w roli moralizatora, wytyczającego ścieżkę dalszego postępowania w zaistniałej sytuacji. Jak ujął to „Trybson: „Były dymy na balecie [...]. Na szczęście, nic wielkiego się nie stało [...]. Ja to wszystko rozumiem, ale nie chciałbym, żebyście tutaj jako ekipa bili się między sobą. Jak chcecie, to możecie sobie zawody sprawić w ringu i rękawicach na treningu. Ale nie tutaj... Chciałbym, żeby ten szacunek w was pozostał”.

Jedna z uczestniczek biorąca udział w konflikcie jeszcze tej samej nocy odeszła z programu, jej rywalka spuentowała to słowami: „Słabi odchodzą”, wykazując tym samym swoją pogardę. Natomiast po wspólnej rozmowie z „Trybsonem” kobieta okazała skruchę i przyznała, że wcześniej była pod wpływem alkoholu. Oczywiście podniosłe morale niedługo panowało wśród *Ekipy z Warszawy*. W kolejnych odcinkach dochodzi do podobnych incydentów. Ukazany w omawianym odcinku schemat wysyła, moim zdaniem, czytelny komunikat do odbiorcy – możesz postępować niewłaściwie, ale później musisz okazać skruchę. A stan ten nie musi trwać długo i znów możesz powtórzyć swój błąd, nie będzie to mieć żadnych konsekwencji. A poza tym tłumacząc agresję kobiet, wszystko można sprowadzić do jednej frazy, wyrażonej przez „Małą Anię”: „Ona wczoraj chyba po prostu za dużo wypila”.

Jeżeli z powyższym komunikatem spotykają się osoby dorosłe, które w pewien sposób są w stanie zweryfikować dane zachowania, przetwarzając je, klasyfikować i odnosić do już ugruntowanych wewnętrznych

systemów wartości i modeli zachowań. Dzieci i młodzież, którzy jeszcze kształtują swój charakter i szukają autorytetów, mają świetną okazję do powielania schematu zachowań przedstawionych w popularnych programach formatu *Jersey Shore*. Nad tym zjawiskiem pochyla się wielu naukowców, w końcu chodzi nie tylko o dostarczanie rozrywki, ale również o szeroko rozumiany walor edukacyjny, uczenie czegoś młodego pokolenia, które przecież kiedyś będzie tworzyć nasz świat. Media mają ogromny wpływ na wychowanie młodego pokolenia, często wręcz pełnią rolę rodzica czy opiekuna i wykonują funkcję wychowawczą. Oznacza to, że zezwala się dzieciom i młodzieży na oglądanie programów typu *reality show*, przy czym nie uczy się te grupy dystansu do zdarzeń fikcyjnych, refleksji oraz weryfikacji i odwołania do wewnętrznych zasad. Musimy mieć świadomość tego, że w umysłach młodych ludzi może tworzyć się dany obraz rzeczywistości, który choćby ze względu na nieprofesjonalne aktorstwo i wydawałoby się spontanicznie zachowanie ma umocnić w przekonaniu, że to nie jedynie wykreowane postacie, ale realny świat. Dostęp do programów przesyconych agresją, seksualnością oraz uznających za nadrzędny cel osiągnięcie fizycznej rozkoszy, przeważnie dzięki substancjom psychoaktywnym, znacząco może wpłynąć na percepcję dzieci i młodzieży.

W Uniwersytecie Amsterdamskim przeprowadzono badania dotyczące wpływu programu *Jersey Shore* na poglądy nastolatków (de Graaf 2013: 435–442). Polegały one na sprawdzeniu postawy grupy nastolatków wobec konsumpcji alkoholu na przykładzie odcinków *reality show*. W eksperymencie uczestnicy zostali losowo przydzieleni do obejrzenia różnych wersji wcześniej przygotowanego odcinka. Jedna grupa obejrzała wersję edytowanego odcinka *Jersey Shore*, w którym spożywanie alkoholu miało negatywne konsekwencje, inna grupa obserwowała wersję tego epizodu, w którym spożywanie alkoholu miało bardziej pozytywne konsekwencje, z kolei grupie kontrolnej nie przedstawiono żadnego materiału. Wyniki pokazały, że badani, którzy widzieli wersję z negatywnymi konsekwencjami spożywania alkoholu, mieli więcej negatywnych odczuć związanych z alkoholem niż ci, którzy złych skutków picia nie obserwowali.

Negatywne konsekwencje spożywania alkoholu przedstawione można przedstawić na przykładzie wzmiankowanej już „Snooki”. Zachowanie reszty uczestników, którzy również systematycznie spożywali alkohol, ale zdaje się, że nieco bardziej kontrolują swoje zachowanie – przykładowo następnego dnia po imprezie pomimo zabawy ekipa z wyjątkiem „Snooki” pojawiła się w pracy (rzecz dzieje się w pierwszym odcinku pierwszego sezonu). Być może bardziej przerażające od samego zachowania „Snooki” jest fakt, że sposób postępowania reszty ekipy jest uznawany za normę, która jest akceptowana przez resztę społeczeństwa. Postępowanie kobiety jest mniej gorszące, odbywa się bowiem w określonym kontekście.

Uważam, że nie należy ignorować obecnego stanu rzeczy i trzeba pomóc młodym ludziom w kształtowaniu ich świadomości. „Wychowywać znaczy uczynić niewrażliwym na telewizję” – zauważył przed laty Marshall McLuhan (cyt. za: Witwicka brak daty). Sprawujący opiekę nad najmłodszymi powinni podchodzić rozważnie co do wyboru oglądanych programów i – co ważniejsze – uczyć dzieci samodzielnej refleksji oraz wyrażania własnej opinii o obejrzanych treściach. Młode pokolenie należy nauczyć samodzielnego, selektywnego i krytycznego myślenia. Podsumowując ten wątek, celowo nieco rozleglej opisany od pozostałych funkcji mediów, ze względu na ich nadrzędną wartość, można wysunąć konkluzję, którą określić chcę przytaczając sentencję Jana Zamoyskiego: „Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie...”.

W ramach funkcji informacyjnej kryje się również aspekt zaspokajania ogólnej ciekawości widzów programu (McQuail 1994), który dostarcza informacji o losach bohaterów *reality show*, co sprowadzić można do szerzej opisanego w poprzednim rozdziale zjawiska „podglądactwa”.

Poza informacją widzowie poszukują również poczucia tożsamości, kiedy to odbiorca znajduje wzmocnienie dla swojego systemu wartości i modeli zachowań, przez co może identyfikować się z daną postacią, a nawet wkroczyć w jej jaźń. Owa funkcja może nawet przerodzić się w tak zwane zjawisko przeżycia zastępczego, które pojawia się u odbiorcy, gdy ten utożsamia się z danymi bohaterami i niezwykle wczuwa się w ich stan emocjonalny, nastroje i przeżycia (Praužner 2010: 49). Widz w wykreowanym świecie poszukuje tych bodźców, których z jakiegoś względu nie doświadcza bezpośrednio, jest to swoista ucieczka od tego, co czeka w świecie rzeczywistym.

Kolejnym sposobem korzystania z mediów masowych przez odbiorców jest integracja i interakcja społeczna, kryjąca się pod funkcją korelacji (McQuail 1994). Popularnym zjawiskiem jest szukanie podstaw do nawiązania konwersacji, kiedy to nadawca komunikatu nawiązuje do losów bohaterów z programu, który jest znajomy obu stronom. Wspólna rozmowa na temat losów bohaterów staje się sposobem na nawiązanie kontaktu nawet z nieznanymi, co również wpływa na popularyzację formatów *Reality TV*.

Jedną z podstawowych funkcji mediów masowych jest dostarczanie rozrywki swoim odbiorcom (McQuail 1994), która zdaje się być motywem przewodnim programów *reality show*. Format *Jersey Shore* ma głównie na celu dostarczać swoim odbiorcom przestrzeni, w której będą mogli oderwać się od spraw codziennych i znaleźć odskocznię od problemów, które dotyczą ich w rzeczywistości, co prowadzi do relaksu i ogólnego emocjonalnego rozluźnienia. W wielu przypadkach oglądanie *Jersey Shore* jest sposobem na wypełnienie wolnego czasu, to łatwy sposób na rozrywkę bez wychodzenia z domu. Programy typu *Jersey Shore* są przesycone skandalami i eskalacją emocjonalną, więc odbiorca zamiast relaksu może uzyskać całkowicie odwrotny efekt. Treść przedstawiana

w sposób niecenzuralny pokazująca nagich bohaterów, sceny kontaktów intymnych oraz elementy agresji słownej czy cielesnej, mogą pobudzać odbiorcę. Oczywiście. zjawisko to ma miejsce przy założeniu, że poziom zaangażowania widza jest dość wysoki, a mam tutaj na myśli empatię na tyle silną, że podczas różnych perypetii bohatera odbiorca również odczuwa silne emocje, włącznie z pobudzeniem seksualnym.

Warto tutaj wspomnieć o teorii *katharsis*, która głosi, że oglądanie scen przemocy prowadzi do oczyszczenia. Zwolennicy tej teorii przekonują, że treści przesiąknięte agresją odbiorcy traktują jako swoistą terapię. Marcelina Zuber twierdzi, że rozładowanie napięcia poprzez obejrzenie meczu bokserskiego lub filmu, który pełen jest scen przemocy, sprawia, że negatywne emocje u odbiorcy mogą zostać rozładowane i nie będą znajdowały ujścia w zachowaniach (Laskowska 2012: 358).

W tej części nakreślono znaczenie formatu *Jersey Shore* nie tylko w życiu jednostki, ale i społeczeństwa. Ukazano wiele psychologicznych aspektów odbioru tego *show*. Celowo nie używam terminu „wpływ”, ponieważ zdaje się on zbyt daleko idący. Typologia McQuaila odnosi się do sposobów korzystania przez odbiorców z mediów, które w istotnym stopniu uczestniczą w procesie budowania tożsamości człowieka (Kozłowska 2006: 59).

Problem funkcjonowania etyki w *show Jersey Shore* i jego następcach

Analizując specyfikę formatu *Jersey Shore* i jego kontrowersyjną konwencję należałoby pochylić się przede wszystkim nad funkcjonowaniem norm etycznych w tego typu programach. Według Kavki (2015: 101): „Jak się zdaje żaden program telewizyjny typu *reality show* nie był dotychczas tak kontrowersyjny i tak ostro krytykowany za niewłaściwe zachowania uczestników jak *Jersey Shore*”. To *reality show* wywołało dyskusję na arenie międzynarodowej i oburzyło opinię publiczną, mimo tego format *Jersey Shore* nadal jest produkowany, co więcej nadal cieszy się popularnością. Wedle portalu *Wirtualnemedia.pl* dziewiąty sezon *Warsaw Shore* miał oglądalność na poziomie 98 tys. widzów (Kurdupski 2018), w porównaniu do siódmego sezonu liczba ta niemal nie uległa zmianie. *Reality show* osiągnęło status kultowego.

W tym rozdziale chcę skupić się na rozważaniach dotyczących norm i zasad panujących w formacie *Jersey Shore*, w odniesieniu do między innymi prawnego zapisu o funkcjonowaniu etyki w programach tego typu. Istotne jest ukazanie jego działania nie tylko względem widzów, ale także samych uczestników *show*.

W istotę formatu *Jersey Shore* wpisana jest kontrowersja, uczestnicy programu mają szokować odbiorcę. Wbrew pozorom, to trudne zadanie, zważając na współczesną płynność granic norm etycznych. Owa elastyczność etyki polega na ogromnym urozmaiceniu poczucia

moralności i ogólnie pojętych zasad etycznych, zależnych od punktu widzenia poszczególnych grup (Ward 2013: 1994). Treści produkowane przez stacje telewizyjne kreowane są w zależności od poczucia etyki prezentowanego przez dane medium. Natomiast nie oznacza to, że producenci *reality show* mogą całkowicie naginać ogólnie przyjęte normy etyczne i wyznaczać nowe granice. Wśród głosów krytycznych pojawiły się takie, jak kwestia traktowania kobiet przez mężczyzn w *Jersey Shore* oraz akceptacja tego zachowania ze strony producentów programu, jak i samych uczestniczek. Obraz kobiety z *Jersey Shore* przedstawiony jest jako przede wszystkim „gorącej” dziewczyny, która ubiera się w skąpe stroje i wydaje się być jedynie atrakcją dla męskiego grona uczestników. Producenci w ten sposób wykreowali umniejszającą pozycję kobiet w społeczności programu. Uczestniczki *show* określają swoją kobiecość i atrakcyjność seksualną głównie poprzez skąpy ubiór i fizyczne walory. Powstaje więc prosta analogia, im więcej ciała jest odsłoniętego, tym – ich zdaniem – są atrakcyjniejsze w oczach mężczyzn. W *Jersey Shore* kobiety są określane przez płęć przeciwną jako „dziwki”, które nie zasługują na traktowanie ich po ludzku (Thompson, Mittell 2013: 148–155).

Przyzwolenie na tego typu zachowanie zdaje się być pogwałceniem praw poszanowania drugiego człowieka i uderzeniem w ludzką godność. Poprzez powielanie i nasilanie się tego typu takiego zachowania wobec kobiet, producenci przekazują odbiorcą pakiet swoich nowych zasad współżycia społecznego, w którym kobieta znajduje się na niższym szczeblu od mężczyzny i umniejsza się jej wartość jako członka społeczności, a przede wszystkim jako człowieka.

Swój niepokój względem nieetycznego zachowania przedstawianego w *Jersey Shore* wyraziła również Bertha Alvarez Manninen. Analizując zachowanie uczestników *show*, przedstawiła swoje obawy dotyczące przyzwyczajania młodzieży do lansowanej w programie rodzaju etyki seksualnej, która polega na traktowaniu drugiego człowieka jako środka, czy nawet przedmiotu do generowania swojej przyjemności seksualnej. Takie zachowanie odrzuca postrzeganie drugiej istoty jako wartościowego partnera z którym można dzielić doświadczenia seksualne (Manninen 2016).

Utarcie tego typu toku rozumowania u młodych ludzi doprowadzić może do przewartościowania sfery seksualnej a także silnego zaburzenia w relacjach międzyludzkich spowodowanych brakiem szacunku do partnera oraz jego potrzeb, nie tylko jeśli chodzi o sam aspekt seksualny, ale również emocjonalny.

W Polsce głos w sprawie nieetycznych zachowań w programach typu *reality show* zabrała Rada Etyki Mediów, której zadaniem jest opiniowanie zachowań w sferze medialnej oraz dopilnowanie tego, aby między innymi producenci programów telewizyjnych przestrzegali zasad etycznych. 9 kwietnia 2002 roku Rada wydała oświadczenie w sprawie

reality shows, w którym wzywa dziennikarzy chcących działać zgodnie z zasadami etyki dziennikarskiej o powstrzymanie się od obsługi programów *reality show*, które publicznie poniżają godność człowieka oraz naruszają jego prywatność. Ponadto manipulują publicznością na skalę masową, poprzez lansowanie braku wzajemnego szacunku, dobrych obyczajów i reguł *fair play* (*Oświadczenie Rady Etyki...* 2002).

Oświadczenie to zostało wystosowane po emisji polskiej edycji programu *Big Brother*, natomiast odnosiło się do wszelkich programów typu *reality show*. Mimo krytycznej opinii Rady, jedenaście lat później rusza emisja nowego kontrowersyjnego programu *Warsaw Shore*.

Format *Jersey Shore* przedstawiać może kontrowersyjne dla poszczególnych odbiorców treści, które wychodzą za ramy ogólnie przyjętych norm etycznych, można odwołać się tutaj do *Karty Etycznej Mediów*.

W kontekście analizowanego aspektu funkcjonowania etyki w formacie *Jersey Shore* warto przytoczyć konkretną zasadę szacunku i tolerancji zapisaną w wyżej wymienionym dokumencie. Zasada ta nawołuje dziennikarzy, wydawców, producentów i nadawców do poszanowania ludzkiej godności, praw, dóbr osobistych, a w szczególności prywatności i dobrego imienia.

W odniesieniu do konwencji *Jersey Shore* trudno doszukać się funkcjonowania teźże zasady w programie, chociażby na podstawie analizy jednego z odcinków *Warsaw Shore* i przyjrzeniu się relacji między dwoma uczestnikami programu. Jacek nawiązał koleżeńską więź z Ewelina, natomiast relacja ta charakteryzuje się między innymi tym, że uczestnik odnosi się do swojej koleżanki z ekipy jako do „szmaty” – sam uważa, że to pieszczotliwy zwrot i jest dla niego równoznaczny ze słowami „Kocham cię” (*Warsaw Shore*, sezon 9., odcinek 2). W tym odcinku między Jackiem a Ewelina dochodzi do kłótni podczas zabawy w klubie, ponieważ – zdaniem Eweliny – Jacek zaczął podrywać mężczyznę, z którym rozmawiała uczestniczka, po czym nazwał ją „szmatą”. Ewelina w swojej późniejszej wypowiedzi komentuje całe zajście tłumacząc, że nie chodziło o sam zwrot, ponieważ toleruje go na co dzień, ale o niewłaściwy ton w jakim został on wypowiedziany. Podczas kłótni między uczestnikami doszło do agresji słownej i fizycznej, Jacek zakończył awanturę oblewając koleżankę kuflem piwa.

Wulgaryzmy adresowane przez Jacka do uczestniczki programu oraz emisja całego zajścia przez producenta, wydają się być właściwym przykładem naruszenia zasad szacunku wobec siebie i drugiego człowieka, uwłaszczając przy tym godności ludzkiej.

Kolejnym niezwykle ważnym aspektem jest kwestia prywatności i przestrzeni osobistej uczestników. Problem ten przywołuje w swojej pracy dwukrotnie wcześniej w charakterze ujęcia znamienych cech *reality show* oraz w omawianym w tym rozdziale kontekście nieetycznego przykładu naginania prawa do prywatności uczestników. Kamera towarzysząca uczestnikom programu może być nie tylko niekomfortowa

dla widza programu, pozostawiając go z wrażeniem naruszenia czyjejś przestrzeni osobistej, ale również dla samych uczestników *show*. Pomimo wcześniejszego zapoznania się uczestników z konwencją programu i świadomości konsekwencji płynących z udziału w tego typu przedsięwzięciach, różne sytuacje mogą doprowadzić poszczególnych bohaterów do narażenia ich komfortu psychicznego oraz innych problemów na tle psychologicznym.

Aby nie dopuścić do sytuacji krytycznej zagrażającej życiu uczestników programu typu *reality show* przy niektórych produkcjach zatrudniani są eksperci w celu zapewnienia uczestnikom doraźnej pomocy specjalisty. Wedle spostrzeżeń pracującego w charakterze psychologa przy produkcji polskiej edycji programu *Big Brother* Krzysztofa Korony (Szponar 2010), uczestnicy *reality show* na etapie castingowym są informowani o tym, jakie możliwe konsekwencje fizyczne i psychiczne wiążą się z udziałem w programie. Specjalista jako główne zagrożenia wymienia utratę zdrowia psychicznego i fizycznego. Konsekwencje mogą być daleko idące i prowadzić nawet do popełniania ciężkich przestępstw lub skłonności samobójczych, znane są również przypadki pojawiających się zaburzeń psychicznych po zakończeniu programu i powrocie do codzienności. W Polsce zetknięto się z problemem gwałtownego wzrostu sławy wśród osób, które nie były na to przygotowane.

Zdaniem psychologa podczas rekrutacji w *reality show* szczególną wagę przywiązuje się do – określając to bardzo powierzchownie – energii, którą dysponuje dana osoba. Wśród potencjalnych uczestników mile widziana jest żywiołowość, otwartość oraz umiejętność uczestniczenia w ciągłej zabawie na rzecz częściowej rezygnacji z wypoczynku i snu, co już uznaje się za funkcjonowanie poza granicami normy psychicznej. W dziedzinie psychologii takie zachowanie jednostki to zaburzenie definiowane jako zespół maniakałny. Jednakże w rzeczywistości pacjent z taką diagnozą, to osobowość, która jest najbardziej atrakcyjna dla producentów pod względem medialnym.

Korona zwraca uwagę na pewien paradoks współczesnych mediów, który polega na tym, że ani w Polsce ani w innych krajach nie istnieje wyraźny zapis w prawie, który zakazywałby osobom niestabilnym psychicznie udziału w *reality show*, to wyłącznie kwestia zasad etyki. A jak sugeruje psycholog, wiele stacji telewizyjnych przy tego typu produkcjach celowo zatrudnia osoby z zaburzeniami, ponieważ to może podnieść oglądalność *show*. Biorąc pod uwagę czasami presję otoczenia, producentów programu albo indywidualną silną determinację trwania w projekcie, w celu na przykład osiągnięcia korzyści finansowych, uczestnicy nawet przy towarzyszącym uczuciu braku komfortu psychicznego nie odchodzą z programu, co prowadzić może to szkód na tle psychicznym. Uczestnictwo w programach typu *reality show* nawet u osób zdrowych, pod względem psychicznym może być znaczących zagrożeniem. Jak twierdzi ekspert, występ w programie może prowadzić do

niebezpiecznych procesów myślowych, wyróżniając tutaj depresje, fantazje samobójcze czy stany maniakalne lub psychozę (Szponar 2010). Te potencjalne konsekwencje wynikają między innymi z faktu częściowej lub całkowitej izolacji uczestników programu od reszty społeczeństwa oraz narażenia ich na sympatię lub antypatię widzów.

Według Kavki (2015: 107), format *Jersey Shore*, nawet nie stara się, by być akceptowalnym w kontekście respektowania zasad etyki, jednocześnie odsuwając się od konsekwencji wynikających z emisji programu o tak kontrowersyjnej treści. Kavka przyjmuje, że etyka w *Reality TV* w pewnych formatach polega na jej spektakularnym braku i odwróceniu się od zasad moralnych, na rzecz spostrzegania formatu jako kontrowersyjnej przestrzeni w której można przetestować rozwój nowego etosu.

Wobec powyżej wyszczególnionych spostrzeżeń dotyczących problemu funkcjonowania etyki w formacie *Jersey Shore* ukazanych w tym rozdziale, można wysnuć konkluzję, która nasiąknięta jest obawą dotyczącą przede wszystkim istniejącego realnego zagrożenia narażenia zdrowia uczestników programu oraz niepokojem związanym z trendem lansowania i rozpowszechniania produkcji, w których nastaje ogromna transgresja, zakładająca skreślenie wszelkich norm moralnych i dewastację podstawowych praw człowieka. Choć można powiedzieć, że największym problemem w tym aspekcie zdaje się być stanowisko producentów skandalicznych *reality show*, którzy paradoksalnie nie dostrzegają problemu lub wręcz z pełną premedytacją właśnie ze względu na te kontrowersje emitują *show*.

Zamykając w ten sposób część teoretyczną pracy, w kolejnym rozdziale autorka skupi się na badaniu poszczególnych jednostek w celu ustalenia sposobu odbioru programu *Warsaw Shore*, między nimi w aspekcie etycznym.

Badania odbioru *Warsaw Shore*

Podczas otwarcia dyskusji przeprowadzonej na temat *Jersey Shore* na Uniwersytecie w Chicago w 2011 roku jej organizator powiedział, że ten program jest to jedna z największych kontrowersji MTV (Caramanica 2011). Dlatego też, jak można wnioskować zrozumiął był cel i motywy zorganizowania dyskusji o wyżej nadmienionej tematyce. Format *Jersey Shore* wzbudza zainteresowanie w kręgach naukowych nie tylko ze względu na liczne kontrowersje, ale także jest interesujący pod wieloma względami, chociażby wymieniając tutaj aspekt ogromnego kapitału uwagi, który gromadzi ze względu na swoją specyfikę (Maliński 2017).

Badania autorskie przeprowadzono na podstawie scenariusza (patrz aneks) za pomocą metody badawczej FGI (wywiad grupowy zogniskowany), przeprowadzonej na dwóch grupach studentów Uniwersytetu Opolskiego w wieku 20–25 lat. Grupa pierwsza, licząca 21 osób, i grupa druga, licząca 25 osób, odniosły się do obejrzanego materiału badaw-

czego (fragmenty *Warsaw Shore*, sezon 1. odcinek 2. – grupa pierwsza; sezon 1. odcinek 3. – grupa druga).

Celem wywiadu wśród studentów było zbadanie postaw względem zaprezentowanych charakterystycznych zachowań uczestników programu *Warsaw Shore* oraz zbadanie ogólnej percepcji badanych w stosunku do programu, w celu uchwycenia specyfiki programu przez grupę.

Kolejnym istotnym elementem badań jest ustalenie tego, czy studenci utożsamiają się z zachowaniem uczestników, jeśli tak, to w jakim stopniu, lub czy byli świadkiem podobnego zachowania. Ma to na celu bliższe zlokalizowanie programu między światem realnym w środowisku studentów a kreacją programu oraz zbadaniu ewentualnych przeniesień zachowań z jednego środowiska do drugiego.

Badanie ma również na celu zbadanie poczucia etyki odbiorców w kontekście formatu *Jersey Shore* na przykładzie fragmentów dwóch odcinków programu.

Pierwszym obszarem badań jest określenie stosunku grup do zaprezentowanych treści i poznanie ogólnej percepcji badanych względem programu. Respondenci zaraz po obejrzeniu fragmentów *Warsaw Shore*, sezon 1. odcinek 2. – grupa pierwsza; sezon 1. odcinek 3. – grupa druga, wyrażali się negatywnie, prezentując postawę skrajnie krytyczną odnosząc się głównie do ogólnego *contentu* programu. Jak ujął to jeden z respondentów: „Podczas oglądania towarzyszyło mi zażenowanie, z tego programu bije pustka intelektualna.” Kolejny badany odniósł się do odcinka *Warsaw Shore*: „Ogólna refleksja to taka: Do czego teraz zmierzają młodzi ludzie?”. Pojawiły się też drastyczne oceny „Gdyby ktoś zapytał mnie, co to jest patologia, to pokazałbym mu ten odcinek”.

Uczestnicy wywiadów przyznali, że format *Jersey Shore* był im wcześniej znany („Tak, niestety znamy ten program”), od samego początku przejawiając sceptyczne nastawienie do zaprezentowanych treści, w niektórych przypadkach ostentacyjną niechęć. Większość badanych omawiane *reality show*, kojarzyło się z hedonistami i prymitywizmem. Ukazuje to następująca wypowiedź: „Program adresowany jest do młodej widowni, nastawiony jest na przygodny seks i zabawę. Treść jest nieco przesadzona, ale to chyba z racji konwencji programu, która z założenia ma być skandaliczna”. Jedna ze studentek zwróciła również uwagę na aspekt izolacji uczestników od reszty społeczeństwa oraz hermetycznego charakteru grupy, podniesiona została również kwestia ograniczonej prywatności *Ekipy z Warsaw Shore*. Przykładem tęsknoty uczestników za interakcją z zróżnicowanym środowiskiem są słowa jednego z uczestników programu Mariusza: „W recepcji posiedzieliśmy, numerki braliśmy i fajnie z tym, że mieliśmy kontakt z ludźmi” (*Warsaw Shore*, sezon 1., odcinek 3.).

Grupy fokusowe zwróciły również uwagę na wulgarny i prymitywny język uczestników *show* oraz ciągłą chęć wzbudzenia kontrowersji: „Uczestnicy programu nie tłumią emocji, natomiast okazują je w bardzo

prymitywny sposób”. Podczas badań pojawiła się również pozytywna opinia wyrażająca empatię do uczestników programu, a dotyczyło ono wskazania aspektu poczucia solidarności i lojalności w ekipie: „Jedynym pozytywnym zachowaniem uczestników to to, że w kryzysowych sytuacjach bronią siebie nawzajem”.

Odnosząc się do zachowania uczestników *show*, respondenci wypowiadali się na temat ich autentyczności oraz stopnia wykreowanego wizerunku bohaterów na potrzeby produkcji: „Ciężko ocenić bohaterów pod względem ich zachowania, ponieważ nie wiemy w jakim stopniu są to prawdziwe reakcje. Możliwe, że są to jedynie kreacje. W pewnych momentach programu można zauważyć, że poszczególni bohaterowie są niejednoznaczni, czasami są bardzo spontaniczni a czasami starają się bardzo kontrolować to co mówią i robią”. W tej kwestii opinie badanych były bardzo skrajne, o czym świadczą poniższe wypowiedzi: „Zachowanie uczestników jest dość naturalne, wydają mi się, że to nie jedynie kreacja bohaterów, wybrano po prostu osoby, które są w stanie funkcjonować w takim środowisku”; „Zauważalne są skrajności w zachowaniach uczestników”; „Producenci wybierają sobie osoby, które tak a nie inaczej się zachowują i tym samym wpasowują się w konwencje programu”, „Moja znajoma pracowała z jedną z uczestniczek programu (Jolą) zna ją osobiście i powiedziała, że zachowanie które ukazane jest w programie wcale nie jest nienaturalne, ci ludzie tak się zachowują na co dzień”.

Kolejnym aspektem wywiadów było ustalenie elementu identyfikacji respondentów z zachowaniem uczestników *show* oraz zbadanie styczności z tym zjawiskiem w środowisku badanych. Większość studentów zadeklarowała, że była świadkiem podobnych zachowań w środowisku studenckim: „Często jesteśmy oburzeni takim zachowaniem, ale tak naprawdę w rzeczywistości zachowujemy się podobnie. Kwestia jedynie tego, że w programie odczuwa się większe natężenie kontrowersyjnych zachowań”; „Nie każdy się tak zachowuje, ale obraz ten jest w jakim stopniu autentyczny. Podobne sytuacje możemy zaobserwować na imprezach wśród studentów”; „Ten program nie pokazuje nic nowego, tak wygląda życie”. Z drugiej strony pojawiła się następująca wypowiedź: „Z pewnością są osoby, które utożsamiają się z poszczególnymi zachowaniami uczestników, ale raczej jest to mniejszość”.

Badania tego obszaru miały także na celu uchwycenie ewentualnych przeniesień wzorców zachowań z codzienności społeczeństwa do programu lub odwrotnie. Grupy badanych stwierdziły, że tego typu zachowanie i tak ma miejsce w różnych środowiskach w tym studenckim, ciężko natomiast ocenić, czy było ono inspirowane *contentem reality show*, czy raczej zostało wygenerowane samodzielnie przez dane jednostki. Choć studenci zauważyli zależność między zachowaniem uczestników pierwszej edycji formatu *Jersey Shore*, a jego polskim odpowiednikiem. Przykładem może być tutaj pierwszy odcinek *Warsaw Shore*, w którym jeden z uczestników programu podczas pierwszego spotkania ekipy mówi:

„Też się potrafimy tak bawić”, co miało nawiązywać do macierzystego reality *Jersey Shore*. Jak skomentował to pewien student: „Z pewnością uczestnicy polskiej edycji programu poznali konwencję programu z poprzednich zagranicznych edycji i wiedzieli, jak mają się zachowywać. Wiedzą, że mają się dobrze bawić i spożywać spore ilości alkoholu”.

W trakcie badań poruszono również kwestie odczuć względem zasad etycznych prezentowanych w programie. Badani zwrócili szczególną uwagę na seksistowskie treści, umniejszające pozycję kobiet oraz na ich przedmiotowe traktowanie: „Przede wszystkim rażący jest tutaj sposób traktowania kobiet, które nie są szanowane... chociaż one same siebie chyba też nie szanują”.

Kontrowersyjne dla uczestników badania wydało się nie tylko zachowanie wobec kobiet, ale swój niepokój wyrazili również odnośnie konsekwencji emisji programu, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży. Świadczą o tym następujące wypowiedzi: „Ten format ma bardzo negatywny wpływ, widzowie wpajają sobie, że zachowanie w *Warsaw Shore* to coś normalnego”; „Najgorsze jest to, że odbiorcą tego typu programów jest młodzież, która uważa uczestników za autorytet”; „Program powinien być dostępny jedynie dla widzów pełnoletnich, ale biorąc pod uwagę możliwości współczesnych technologii i szeroką niekontrolowaną przestrzeń Internetu ciężko wyobrazić sobie alternatywną, która mogłaby skutecznie weryfikować wiek widza”. Skrajnie krytyczne stanowisko wobec funkcjonowania zasad etyki spuentował jeden ze studentów: „Wydaje mi się, że człowiek który to wyprodukował nie ma szacunku do widza”. W odpowiedzi pojawiła się również wypowiedź respondenta, który wyraził niepokój względem stanowiska pozostałych badanych, zwracając uwagę na zjawisko ograniczenia wolności i cenzury treści: „Oczywiście mam również świadomość tego, że takie programy mogą źle wpływać na młodych widzów, ale nie chciałbym też żeby ograniczono nam dostęp czy zabierano nam jakieś formy rozrywki”; „Taka jest konwencja programu i format, a jeśli komuś to nie pasuje, to może tego nie oglądać”.

Badani zostali również zapytani o prognozowaną przyszłość formatu. Studenci zwrócili szczególną uwagę na popularność kontrowersyjnych i łatwych treści w współczesnym społeczeństwie: „Treści prymitywne zawsze znajdują swojego odbiorcę”; „Producenci dążą do zyskania jak największej popularności a najłatwiej zdobyć widownię poprzez kontrowersyjne treści, więc pewnie ten format ma przed sobą przyszłość”; „Prosta forma rozrywki z pewnością jeszcze długo będzie cieszyć się popularnością, bo nie musimy myśleć przy odbiorze tego programu”. Respondenci zasugerowali wręcz, że jedyną możliwą alternatywą dla *Warsaw Shore* to go nie emitować, ponieważ „bez skandali ten format nie istnieje”.

Skupiając się na popularności formatu i jego perspektyw, podczas dyskusji respondentów, pojawił się nowy niezwykle istotny aspekt dotyczący samej istoty fenomenu *Warsaw Shore*. Tym samym powstało nowe pytanie badawcze, które brzmi: Dlaczego widzowie decydują się na

ten format? Studenci wysnuli następującą konkluzję, która jest zwieńczeniem owych badań, skłaniając tym samym do dalszych refleksji nad tym programem i jego fenomenem: „Oglądamy to dlatego, żebyśmy czuli się lepsi od ludzi na ekranie ze względu na ich prymitywne zachowanie. Choć po dłuższej refleksji okazuje się, że tak naprawdę wiele nas z nimi łączy”.

Podsumowanie

Niniejsze zakończenie pozwala na podsumowanie jej najważniejszych konkluzji wynikających z zarówno części teoretycznej, jak i zdobytej wiedzy empirycznej. Należy natomiast nadmienić, że powyższa praca nie wyczerpuje poruszanego tematu, chociażby ze względu na niejednoznaczny w odbiorze charakter formatu *Jersey Shore*. Aspekty podniesione w omawianej pracy odwołują się do obecnego stanu postrzegania *Reality TV*, w którym to prezentowane są stanowiska prac naukowych wyrażające głównie niepokój tym zjawiskiem. Przydatne byłyby z pewnością dalsze badania naukowe, określające ewolucje omawianego formatu oraz jego relację z odbiorcą.

Uchwycona specyfika formatu oddaje jego obraz w oparciu o literaturę oraz źródła kultury masowej, które budują jedynie jedno z oblicz omawianego tematu. Gdzie ów program stanowi zbiór hedonistycznych przesłańek, zawierając ogromną ilość agresji i wulgaryzmów.

Podstawami do sformułowania stwierdzeń zawartych w artykule, było przeanalizowanie zgromadzonej wiedzy na temat formatu nie tylko w dziedzinie naukowej, ale także tekstów publikowanych przez prestiżowe dzienniki, czy źródła kultury masowej, które odniosły się do populistycznego dyskursu formatu. Budując końcowe konkluzje, jestem przekonana, że format *Jersey Shore* jest wątpliwy pod wieloma względami, zwłaszcza w kontekście funkcjonowania zasad etyki. Wątpliwa natomiast z pewnością nie jest przyszłość emisji tego formatu. Jak wskazuje wiele źródeł, popularność programów typu *Jersey Shore* wzrasta, lansując tym samym wzorce zawarte w konwencji tego *show*. A ze względu na fonem formatu spowodowany właśnie jego specyficzną konwencją ciężko odnaleźć alternatywną drogę dla tego zjawiska. Zdaję się, że zarówno kontrastowa treść formatu, tak i jego istota albo nadal będą cieszyć się wzrastającą popularnością, albo zaprzestaną emisji.

Reasumując, można wyrazić nadzieję, że omawiany temat został przedstawiony w sposób klarowny, zaś badania tego zjawiska z biegiem czasu powiększą rzetelną wiedzę o *Jersey Shore*.

Bibliografia

- Bartoszcze R. (2006). Funkcje komunikowania masowego. [w:] *Słownik terminologii medialnej*. Kraków: Universitas.

- Bralczyk J., Majkowska G. (2000). Język mediów – perspektywa aksjologiczna. [w:] *Język w mediach masowych*. Warszawa: Upowszechnienie Nauki – Oświata.
- Caramanica J. (2011). „*Jersey Shore*” arrives in Academia. discuss, <https://www.nytimes.com/2011/10/31/arts/television/jersey-shore-has-its-day-at-university-of-chicago.html> [10.04.2019].
- Coyne S. M., Robinson S. L., Nelson D. A. (2010). Does reality backbite? Physical, verbal, and relational aggression in reality television programs. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 54: 282–298, DOI: 10.1080/08838151003737931.
- Gołaszewska M. (1999). Multimedia – krytyka i obrona. Esej o estetycznym statusie nowych mediów. [w:] *Piękno w sieci. Estetyka a nowe media*. Kraków: Universitas.
- de Graaf A. (2013). Alcohol makes others dislike you: reducing the positivity of teens’ beliefs and attitudes toward alcohol use. *Health Communication* 28(5): 435–442, DOI: 10.1080/10410236.2012.691454.
- Hill A. (2005). *Reality TV: Audiences and popular factual television*. Abingdon: Routledge.
- Jersey Shore* (2009), sezon 1., odcinek 1 (program telewizyjny).
- Kavka M. (2012). *Reality TV*. Edinburgh: Edinburgh University Press
- Kavka M. (2015). Sex on the shore: care and the ethics of license in Jersey Shore. *Camera Obscura* 30 (1): 10–127, DOI: 10.1215/02705346-2885464.
- Kloch Z. (2004). *Reality show* i kultura masowa. *Pamiętnik Literacki* 95(3): 145–171.
- Kozłowska A. (2006). *Oddziaływanie mass mediów*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- Kurdupski M. (2018). „Warsaw Shore 9” hitem MTV Polska. „Format osiągnął status kultowego”, <https://www.wirtualnemedia.pl/artukul/warsaw-shore-ogladalnosc-9-sezonu-hit-mtv-polska> [03.12.2018].
- Laskowska M. (2012). Oddziaływanie i wpływ mediów audiowizualnych: zarys problematyki. *Studia Elckie* 14: 351–359.
- Maliński J. (2017) Kapitał uwagi jako skutek powstania mediów społecznościowych. *Adeptus* 10: 2–13.
- Malysz K. (2017). Potoczność, wulgarność i agresja w programach reality show na wybranych przykładach „Big Brothera”. *Kultura-Media-Teologia* 28: 50–73.
- Manninen B.A. (2016). Virtue ethics, sex and Reality TV: If Aristotle had watched Snooki. *Think* 15(44): 47–68, DOI: 10.1017/S1477175616000208.
- McCoy Ch.A., Scarborough R.C. (2014). Watching „bad” television: Ironic consumption, camp, and guilty pleasures watching bad television. *Poetics* 47: 41–59, DOI: 10.1016/j.poetic.2014.10.003.
- Mrozowski M. (1991). *Między manipulacją a poznaniem: człowiek w świecie mass mediów*. Warszawa: Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury.
- O zjawisku podglądania na podstawie programu Big Brother* (brak daty), <https://www.nauki-spoeczne.info/o-zjawisku-podgladania-na-podstawie-programu-big-brother> [16.05.2019].
- Oświadczenie Rady Etyki Mediów w sprawie reality show* (2002), „Rzeczpospolita”, <https://archiwum.rp.pl/artukul/380490-Oswiadczenie-Rady-Etyki-Mediow-w-sprawie-reality-show.html> [20.05.2020].
- Papacharissi Z., Mendelson A.M. (2007). An exploratory study of reality appeal: uses. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 51(2): 355–370, DOI: 10.1080/08838150701307152.
- Prauzner T. (2010). *Wpływ nowoczesnych mass mediów na osobowość człowieka*. Częstochowa: Wydawnictwo Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie.
- Sastre A. (2014). The “Guido” Situation: minstrelsy, parody, and ethnic performance on MTV’s Jersey Shore. *Communication, Culture & Critique* 7(3): 356–370, DOI: 10.1111/cccr.12041.
- Scarborough R.C., McCoy Ch.A. (2014). Moral reactions to reality TV: Television viewers’ endogenous and exogenous loci of morality. *Journal of Consumer Culture* 16(1): 164–191, DOI: 10.1177/1469540514521078.
- Seidman R. (2010). *Nielsen ratings for ‘Jersey Shore’ Season One*, <http://tvbythenumbers.zap2it.com/2010/07/30/nelsen-ratings-for-jersey-shore-season-one/58648> [08.02.2019].

- Sherry M., Martin K. (2015). *Jersey Shore*: part fantasy, part train wreck cloaked in neoliberalism. *Journal of Popular Culture* 47(6): 1271–1282, DOI: 10.1111/jpcu.12211.
- Sorrentino M., Mills Ch. (2010). *Here's the situation. a guide to creeping on chicks avoiding grenades, and getting in your GTL on the Jersey Shore*. New York: Penguin Group.
- South Park* (2013), sezon 17, odcinek 9 (program telewizyjny).
- Szponar E. (2010). *Ludzie przed kamerami są w stanie zrobić wszystko*, https://kultura.onet.pl/film/wiadomosci/ludzie-przed-kamera-sa-w-stanie-zrobic-wszystko/z8en4f4?utm_source=l.facebook.com_viasg_kultura&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&utm_v=2 [21.04.2019].
- Thompson E., Mittell J. (2013). *How to watch television*: New York: New York University Press.
- Thompson J.B. (2001). *Media i nowoczesność. Społeczna teoria mediów*. Wrocław: Astrum.
- Ward S. J. A (2013). *Global media ethics: problems and perspectives*: Malden, MA–Chichester: Wiley-Blackwell.
- Warsaw Shore* (2013), sezon 1., odcinek 2 (program telewizyjny).
- Warsaw Shore* (2013), sezon 1., odcinek 3 (program telewizyjny).
- Warsaw Shore* (2018), sezon 9., odcinek 2 (program telewizyjny).
- Witwicka K. (brak daty). *Rola mediów we współczesnym świecie i ich wpływ na rozwój młodego człowieka*, <http://www.profesor.pl/publikacja,5543,Artykuly,Rola-mediow-we-wspolczesnym-swiecie-i-ich-wplyw-na-rozwoj-mlodego-czlowieka> [05.12.2018].